

PROFESIONALIZÁCIA ETICKÉHO PORADENSTVA NA SLOVENSKU – TEORETICKÉ A PRAKTICKÉ PERSPEKTÍVY

Aplikovaná etika má na Slovensku už niekoľkoročnú tradíciu, čo dokumentujú aj desiatky odborných prác zameraných na etickú prax. Uvedomujeme si, že je nutné nielen teoreticky, ale aj prakticky realizovať etické poradenstvo aj na Slovensku. Dňa 6. júna 2012 sa vo vzdelávacom centre Univerzitnej knižnice FHV UMB v Banskej Bystrici uskutočnil workshop Katedry etiky a aplikovanej etiky na tému *Etické poradenstvo a profesionálna prax*. Išlo o ojedinelú vedeckú akciu zameranú na teoretické a praktické aspekty etického poradenstva na Slovensku. Interdisciplinárny charakter diskurzu bol zastúpený odborníkmi z oblasti etiky, psychológie, ekonómie, odborníkov na poradenstvo z praxe zo Slovenska, Poľska (Aleksandra Kuzior), posterovými prezentáciami boli zastúpené Dánsko (Morten Ebbe Juul Nielsen), Anglicko (Sabrina Basran), Rakúsko (Gerhard Zecha).

Pavel Fobel (Katedra etiky a aplikovanej etiky FHV UMB Banská Bystrica) načrtol základný rámec problémov etického poradenstva, zdôraznil sémantické problémy spojené s etickým poradenstvom a jeho špecifické podoby. Poukázal na to, že etické konanie nenachádza v našej spoločnosti pozitívnu spoločenskú odozvu, chýba výraznejšia odvaha presadzovať systémové a profesionálne zjednotené riešenia. Riziko etického poradenstva spočíva v nedostatočnej profesionalizácii a expertnej úrovni, preceňovaní získaných kompetencií, zručností, ako aj v samotnej personálnej akceptácii. Hoci sa etická a morálna revitalizácia vo vyspelých ekonomikách a demokraciách, vníma ako súčasť stratégie, v dlhodobých víziách Slovenska sa do diskusie etici ani len neprizvali a slovo etika sa takmer nespomenulo. Z hľadiska odborných etických požiadaviek sa na Slovensku objavujú mnohé problematické publikácie a analýzy, ktoré nespĺňajú požiadavky expertnej analýzy, pretože v nich evidentne chýba znalosť etickej problematiky a poznania nástrojov inštitucionalizácie. Touto deformáciou je poznamenaná medicínska, ošetrovateľská, akademická, manažérska etika, etika verejnej a štátnej správy, etiketa. To vedie aj k tomu, že práca etických komisií má s etikou spoločný len pojem *etiky*, skutočné používanie etických nástrojov však absentuje. Mnohé slovenské organizácie hlásajú etické správanie, ale bez skutočnej etickej politiky, prijímajú skôr formálne a nekvalifikované etické kódexy a namiesto toho, aby sa stali nástrojom riadenia etiky a zvyšovania dôveryhodnosti a rozvoja, stávajú sa len reziduálnou normou. P. Fobel konštatoval, že stav etiky, profesionálnej gramotnosti a jej inštitucionalizácia je na Slovensku povážlivý a mali by sme etike venovať väčšiu pozornosť. Naša iniciatíva musí smerovať k tomu, aby sme boli k sebe kritickejší a uvažovali o užšej profesionálnej koordinácii. K tomu by mohlo prispieť podľa P. Fobela to, keby sme v čo najkratšom čase kreovali istý subjekt profesionálneho etického dohľadu a odborného garanta na Slovensku, ktorý by bol zodpovedný za výkon etického auditu, inicioval by jeho prijatie, hodnotil by etické prostredie a nástroje, vytvoril by komoru profesionálnych etikov. Fobel kriticky hodnotil stav aplikovanej etiky a etiky na Slovensku, keď zdôraznil, že v porovnaní s tradičnými vedami nemáme natoľko rozpracované metódy a postupy v oblasti poradenstva, analýz či praktických postupov. Musíme preto vyvíjať výraznejšie úsilie pri ich nadobúdaní a praktizovaní. Cieľom príspevku Zuzany Palovičovej (Filozofický ústav SAV Bratislava) bolo identifikovať profesionálne kompetencie aplikovaných etikov, špecifikovať podmienky tvorby platného etického argumentu a jeho úlohu, reflektovať možnosti praktickej implementácie etickej expertízy. Výsledky etickej expertízy môžu priamo ovplyvniť kvalitu sociálnych služieb, pretože v rámci moderného chápania sociálnych služieb dôsledne

rešpektovanie ľudskej dôstojnosti, rovnosti a spravodlivosti je jedným z hlavných ukazovateľov kvality služby. Možnosť rozhodovať o podstatných i menej podstatných otázkach vlastného života, rešpektovanie individuálnych potrieb, osobnej slobody, slobody pohybu, právo nebyť stigmatizovaný či diskriminovaný – to všetko tvorí základ postavenia človeka v sociálnych službách. Podstatnou úlohou etickej expertízy je integrovať do profesionálnej praxe etické posudzovanie problémov ako súčasť rozhodovania v praktických situáciách. Helena Čierna (Katedra ekonomiky a manažmentu podniku EF UMB, Banská Bystrica) sa sústredila na vymedzenie pojmu spoločensky zodpovedného podnikania a príbuzných pojmov. Podnikateľské subjekty majú príležitosť chopiť sa tohto problému buď ako vodcovské spoločnosti, alebo krok za krokom, nasledujúc vzory iných. Manažéri musia robiť každý deň rozhodnutia, ktoré majú aj etické dimenzie. Podnikateľská verejnosť právom očakáva, že akademická obec navrhne modely efektívneho správania podnikateľských subjektov v globálnom multifunkčnom prostredí. Spoločenská zodpovednosť je trend, ktorý mení orientáciu podniku z krátkodobých cieľov na dlhodobé ciele s preferenciou optimálneho zisku pred maximálnym ziskom. Jitka Oravcová (Katedra psychológie PDF UMB, Banská Bystrica) rozčlenila pojem poradenstva na informatívne poradenstvo a pomáhajúce poradenstvo, poukázala na zložitú klasifikáciu pojmu poradenstva, ktorý obsahuje v sebe isté rozpory. Upozornila na širokospektrálnosť daného pojmu (psychologické, výchovné, sociálne, andragogické, filozofické, etické poradenstvo). Ďalej vystúpili Daniela Fobelová (Katedra etiky a aplikovanej etiky FHV UMB Banská Bystrica), Vladimír Ďurčík (Katedra etiky a aplikovanej etiky FHV UMB Banská Bystrica), Marián Bednár (Katedra aplikovanej etiky, FF UPJŠ v Košiciach), Branislav Vincúr (Katedra etiky a aplikovanej etiky FHV UMB Banská Bystrica), Lucia Litvová, Edita Kremničanová, Silvia Ukropová (doktorandky Katedry etiky a aplikovanej etiky FHV UMB Banská Bystrica).

Cieľom jednotlivých vystúpení bolo prezentovať názory, resp. analýzy týkajúce sa súčasného stavu problematiky, výber čiastkových tém (eticke poradenstvo – formy, druhy, modely inštitucionalizácia, otázka expertnosti, kvalitatívne riadenie), ponúknuť návrhy na zmenu praxe a inovačných prvkov, odporúčať konkrétny spôsob riešenia. Hlavným poslaním workshopu bolo poskytnúť odborníkom a záujemcom priestor na výmenu názorov, teoretických poznatkov a praktických skúsenosti z poradenskej teórie a praxe, predovšetkým z oblasti etického poradenstva, ďalej diskusia o ťažiskových problémoch, aktuálnych trendoch, dosiahnutých výsledkoch a návrhoch v etickom poradenstve na domácej, ale aj zahraničnej pôde, prezentácia možnosti implementácie etického poradenstva v súvislosti s manažérstvom kvality, normami ISO, predovšetkým normy ISO 26000 o spoločenskej zodpovednosti, zvýšenie povedomia o problematike etického poradenstva a s ním súvisiacich tém v odbornej verejnosti, u študentov a iných záujemcov, vybudovanie novej dimenzie vzťahov medzi akademickým prostredím a prostredím praxe, nadviazanie a prehĺbenie kontaktov významných z hľadiska budúcej spolupráce. Poslaním workshopu bolo odštartovať a realizovať odborný diskurz na tému etického poradenstva.

Spoločným úsilím v prezentáciách aj v diskusii bolo kreovanie moderných podôb etického poradenstva a možnosti uplatnenia našich absolventov v tejto na Slovensku novej oblasti. Odborný diskurz potvrdil dôležitosť profesijného vzdelávania v tejto oblasti a podporil ambíciu realizovať špeciálny program zameraný na túto perspektívnu oblasť. Príspevky niektorých účastníkov workshopu sú zverejnené na webovej stránke Katedry etiky a aplikovanej etiky (www.youtube.com/ketafhv). Veríme, že výstup v podobe zborníka sa stane teoreticko-metodologickou pomôckou pre tých, ktorí chcú úspešne pôsobiť v oblasti etického poradenstva.

Vladimír Ďurčík